

једница четири-пет пута, а мање него прскање раствором препарата. Најважније је што је на тај начин могуће потпуно елиминисати загађеност меда отровним хемикалијама ако се медишни оквири користе искључиво за депоновање меда, а не и легло.

Поред наведених мера, ради очувања здравственог стања пчела предузимам и неке друге кораке:

1. Пчеларски прибор, алат и врцаљку не посуђујем другима нити од других посуђујем.

2. Одржавам што је могуће бољу хигијену кошнице, алата и пчеларске опреме, као и личну хигијену на пчелињаку.

3. Пакетне ројеве за продају формирам и пакујем на свом пчелињаку, али ако неко хоће да их населим у кошнице, то могу бити само кошнице у којима нису боравиле пчеле.

4. Не скидам ројеве за које нисам сигуран да су изашли из мојих кошница.

5. Не селим кошнице на пчелама пренатрпане терене.

6. Сатне основе купујем или замењујем за восак само код сигурног произвођача.

7. Не купујем погаче, него их правим сам.

8. Матице не купујем него их сам узгајам.

9. Саће угађено изметом пчела, као и саће у коме је извођено легло три године, обавезно претапам.

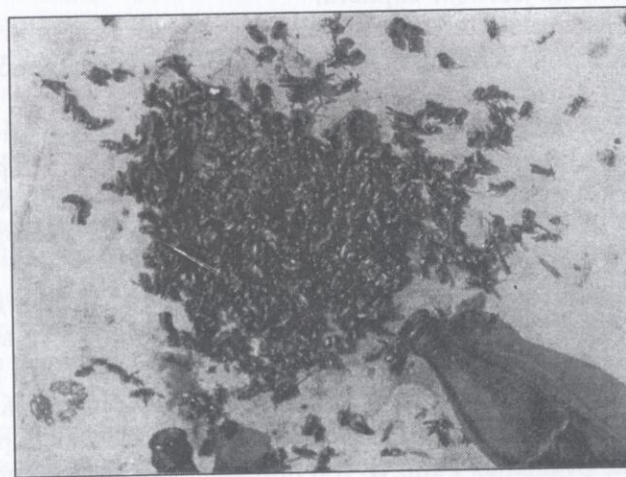
10. Предузимам све да спречим грабеж на пчелињаку.

Сматрам да све ово што предузимам на пчелињаку доприноси одржавању здравља пчелињих заједница.

НЕПРИЈАТЕЉИ И ШТЕТОЧИНЕ ПЧЕЛА

Највише штете пчелама наносе воскови мољци, осе и стршљенови. **Воскови мољци** директно не уништавају пчеле, али уништавају пчелиње саће па и пчелиње легло. Пчеле саме штите саће које покривају, али саће изван гнезда пчелиње заједнице, које није заштићено, па и у кошници, ако пчелиња заједница није у стању да га чува због мале бројности пчела, мољци нападају и уништавају.

О заштити од воскових мољаца било је речи у поглављу "О производњи воска и чувању саћа".

Сл. 79. Осе и стршљени поглављени у флаши.

Осе и стршљени су велики непријатељи пчела. На територији где се мој пчелињак налази они представљају велику опасност за пчеле. У околини пчелињака налази се неколико десетина на-

пуштених салаша – старих сточарских колиба, испод чијих кровова осе и стршљени граде много својих гнезда. Стршљенових гнезда има и у шупљинама старих стабала, а осињака и у земљи.

У јулу и августу, ако постоји обиље зрелих плодова воћа, осе много не нападају кошнице, јер сишу сокове из плодова. Једне године воће није родило а осе су се намножиле у великом броју, тако да су немилосрдно нападале на кошнице. Тада су једном тамошњем колебару, држаоцу пчела, уништиле десетак пчелињих заједница.

Да бих сачувао пчеле од ових напасника, где год нађем њихова гнезда ја их уништавам, а већ у јулу на пчелињак постављам 15-20 пивских флаша у које до 1/3 сипам шећерни сируп са додатком сирћетне киселине. Сируп правим од 3 литра воде и 1 килограма шећера. Шећер не кувам него га растопим у топлој води. То је веома важно, јер мирис куваног сирупа привлачи пчеле. Да у флаше не би улазиле пчеле, на ову количину успем један децилитар јестивог сирћета.

Тај сируп толико привлачи осе и стршљенове да при њиховој масовној појави већ за неколико дана у свакој флаши буде на стотине тих инсеката (сл. 79).

Захваљујући флашама са сирупом осе не нападају много на кошнице, а велики број њих и стршљенова нађе смрт у флашама. Међутим, стршљенови се радије хране пчелама, које хватају у лету, па стога независно од флаша са сирупом настојим да пронађем и уништим њихова гнезда.

Стршљени граде гнезда испод кровова кућа (колиба) у облику саћурица, слично кошницама плетарама, или у шупљинама дрвета. На таванима, испод кровова колиба, нашао сам и срушио до сада на десетине њихових гнезда. За то припремим широку пластичну врећу, на главу ставим пчеларски шешир, а на руке гумене рукавице. Рано ујутро приђем гнезду и брзо на њега навучем врећу, откинем га, отвор вреће затворим и вежем. Неки стршљен падне или побегне, а покуша и да ме убоде, али не може јер сам заштићен. Врећу са гнездом и стршљенима скинем и све комплетно спалим.

Ако је гнездо стршљенова у шупљини дрвета или му је неприступачан прилаз, уништавам га прскањем јаком концентрацијом неког контактнoг инсектицида.

Гнезда стршљенова могу бити веома велика. Ја сам у шупљини једне старе крушке уништио гнездо стршљенова у коме је било четири изграђена сата. Њихово саће је слично пчелињем, али је грађено од целулозе и много већих ћелија. У просеку, сваки сат је био дугачак око 80 см, а широк око 20 см. Шупљина је имала горе и доле отвор, кроз које су стршљенови излазили и улазили. Кроз горњи отвор сам усую пола литра концентрата инсектицида фосфамид, а стршљенови су одмах масовно појурили напоље. Ошамућени од инсектицида, падали су на земљу, не могући да полете, а затим су угибали. Пошто су стршљени угинули већ за петнаестак минута, ја сам, са власником крушке, отворио шупљину по дужини. Стршљена је по нашој процени било на хиљаде, а исто тако и ћелија са зрелим леглом пред излазак младих стршљенова из ћелија, ларвама и јајима.

Флаше са сирупом празним по потреби, приближно једном недељно, када се напуне овим инсектима, па поново стављам, све док их има на пчелињаку. До краја септембра најчешће уништим ове штеточине, па је реткост да се још покоји стршљен види на пчелињаку.

Мрави могу да буду велика напаст на пчелињаку, јер узнемиравају пчеле, краду мед, а некада их и нападају. Често сам налазио мравље гнездо у збегу кошнице, обично испод крова где је утопљавајући материјал.

Против мрва борим се уништавањем мравињака на пчелињаку и у кошници, а њихов улазак у кошнице спречавам тако што постоља мажем катраном или "еколошком кредом" (купује се у пољопривредним апотекама), који одбијају мраве. Ако се мрави нађу испод кровова кошница, у збежишта стављам ченове белог лука, који такође одбија мраве.

Мишеви могу да направе огромне штете на пчелињаку у току зиме. Не само да униште саће и пчеле у зимском клубету хранећи се медом, већ угаде целу кошницу својом мокраћом и изметом. Догодило ми се да је једном у кошницу ушло неколико ми-

шева, које сам успео уништити. Пчеле су остале живе, али на саће које је било угађено нису хтеле ићи, поседати га и уносити мед у ћелије и одгајати у њему легло. Заједница је стагнирала све док пчеле нисам пребацио у чисту кошницу и чисто саће.

Против мишева борим се стављањем отровне хране испод кошница, од октобра па до пролећа. Најпре у октобру ставим на неколико места испод кошница плоче од лесонита, величине 30 x 30 cm, на које кружно нанесем дератизационо лепило. У средиште круга са лепилом ставим неки мамац (очишћени орах, мало сланине и сл.) који привуче глодара. Догађало се да на једној плочи буде ухваћено по неколико мишева. Једном је било чак шест комада. После хватања лепилом испод кошница стављам посуднице са затрованом храном. Већ у току зиме затрована храна остаје скоро нетакнута, јер мишеви буду практично уништени. Ипак, ради сваке сигурности на лета стављам чешљеве при узимљавању, а отровне мамце не уклањам до априла.

Птице нису толике штеточине као осе, стршљенови и мишеви, али често зими узнемиравају пчеле, а понеке знају направити и штете. Имао сам прилике да посматрам јато птица званих "пчеларице" како надлећу пчелињак и хватају пчеле. Никакво плашење виком и лупањем није помогло. Када су се добро нахраниле, одлетеле су даље. Сутрадан сам дошао са пушком да би их убијао, али тада нису дошле. Била је јесен па је могуће да су у пролазу налетеле на пчелињак.

Слично се догађа и са ластама. Оне ми задају доста бриге, јер униште много пчела, нарочито у јесен, када се селе на југ, па их се скупи на стотине у јато. Ако такво јато налети на пчелињак, многе пчеле нађу смрт у њиховим гушама. Али не само тада – ако ластавице имају своја гнезда у близини пчелињака, оне се ту често нађу и хватају пчеле. Једног јулског дана 1989. године изнад пчелињака налетело је јато од можда 40-50 ластавица, обилно хватајући пчеле. Ништа тада нисам могао учинити, јер су то биле старе и младе ластавице које су се излегле у напуштеним шталама близу пчелињака.

Пошто су ласте и корисне животиње, нисам их уништавао убијањем, али следећег пролећа нисам им дозволио насељавање

у шталама, затворивши врата и прозоре на њима да не могу ући. Оне су при повратку са југа облетале око зграда, али су касније, не могавши да уђу, одлетеле негде даље.

Детлићи и сенице су ми првих година пчеларења причињавали незнатне штете. Касније сам у току зиме са кошница скидао полетаљке, тако да птице немају где да стану. Ако понека птица слети на кров кошнице, то не причињава штету пчелама.

Да бих пчеле заштитио од других штеточина, жаба, гуштера, па да се на пчелињаку не би нашле и змије, уништавам коров и траву, чистим лишће и све друго што би користило штеточинама.

ТРОВАЊЕ ЈЕ ПРОБЛЕМ САВРЕМЕНОГ ПЧЕЛАРСТВА ПА И МОЈ

Увођењем агротехнике у пољопривреду масовно се употребљавају хемикалије, између којих и неке веома отровне за пчеле, у првом реду инсектициди. Проблема не би било да се њихови корисници придржавају упутстава произвођача и прописа који регулишу њихову примену. Поред тога, често и веома отровни за пчеле *хербициди нису исправно декларисани од произвођача*, тј. на паковањима не стоји да су отровни за пчеле. Један од таквих је "моносан", веома отрован за људе, топлокрвне животиње и рибе, али и за пчеле, што на препарату није наведено. Сем тога, нажалост, и декларисани отровни препарати неправилно се и неодговорно користе, па често долази до тровања пчела.

Откако се бавим пчеларењем, имао сам три пута велико тровање пчела. Једном због пропуста пољопривредне организације која није обавестила о третирању инсектицидима, а други и трећи пут због тога што произвођач хербицида није у упутству и на амбалажи ставио клаузулу да је препарат отрован за пчеле.

У првом случају пчелињак ми је био близу општинских граница као и плантаже винограда које су третиране, с тим што је мој пчелињак био на територији једне општине а третирани виноград на територије друге. Управа плантаже је путем плаката обавестила пчеларе на својој територији о третирању инсектицидом, али не и нас који смо били у рејону лета пчела на територији друге општине. Виноград је третиран "севином", а пошто је било доста расцветале лозе, пчеле су са ње скупљале цветни прах и масовно се тровале. Срећом сам се нашао тада на пчелињаку и приметивши тровање одмах сам свим заједницама, по целој површини збегла, дао мало наквашеног шећера у кристалу. Пчеле су одмах прешле на шећер и престале да лете на винову лозу. Оне које су већ летеле биле су потроване.

Друго тровање било је "моносаном". У непосредној близини пчелињака (око 150 m) била је парцела од око два хектара засејана јечмом, који је био препун расцветале горушице. После цветања багрема и аморфе друге паше није било, тако да су ваљда све пчеле ишле на цветове горушице.

Да би спасао јечам и решио се горушице, за време пуног цветања једног сунчаног преподнева власник је попрскао горушицу моносаном. Истога дана у поподневним часовима дошао сам на пчелињак. Већ на путу, близу пчелињака, између парцеле и пчелињака, приметио сам масу мртвих пчела, које су буквално прекриле земљу од кошница па до парцеле. Неке су узимајући отровни нектар и полен, падале на парцели, а неке су успеле да полете, али су до кошница у лету падале отроване. Практично су све излетнице страдале. На срећу, нису стигле у кошницу да затрују неговатељице, легло и саће са медом и цветним прахом. Ту, у близини, нашао сам власника парцеле и рекао му шта се догодило. Он ми се, изненађен, извињавао, правдао да о томе није мислио, није ни знао да је моносан отрован за пчеле.

Ја ништа нисам предузимао ради накнаде штете, пре свега зато што сам са дотичним био у добрим, чак пријатељским односима, а да сам и тужио, спор не бих добио, јер произвођач препарата на паковању није истакао да је средство отровно за пчеле.

Треће тровање имао сам 1996. године, такође хербицидом на ком није стављена клаузула да је отрован за пчеле. Тим тровањем имао сам толико угинуће пчела да се заједнице од тровања у мају нису опоравиле до августа месеца. Никаквог вртања меда у току лета није било, нити сам могао узгојити планирани број матица, који сам уговорио да испоручим пчеларима.

Иначе, ја сам увек у контакту са пољопривредном организацијом, која ме обавештава о третирању препаратима отровним за пчеле, али овога пута то није учинила. Парцела је била огромна, са ретком горушицом од које су се пчеле потровале, али је третирање извршено због других корова.

Третирање против комараца на терену пчелињака вршено је у неколико наврата. О том третирању пчелари су увек обавешта-

вани. У таквим ситуацијама ја пчелињак не селим, него пчеле затварам а горњу вентилацију потпуно отварам. Пред налетање авиона кошнице прекривам пластичном фолијом, коју након два-три сата уклањам, али лета не отварам до потпуног смркавања.

Сл. 80. Нуклеуси са зајвореним летима и замреженим отворима са доње стране сложени у хладовину пре зајрашавања комараца. Пре налетања авиона нуклеусе прекријем пластичном фолијом.

Са нуклеусима који се налазе на основним заједницама поступају нешто другачије при третирању комараца. Пошто претходно позатварам нуклеусима лета, све наставке с њима у раним јутарњим часовима поскидам са основних заједница, однесем на место где је целог дана хладовина и сложим један на други, као цигле али у размацама (сл. 80). Слагање је тако да замрежени отвори на подњачи нуклеуса буду слободни како се не би затворио довод ваздуха у унутрашњости нуклеуса.

Док ми се пчелињак налазио у викенд насељу на Фрушкој гори, проблем тровања пчела био је велики. Истина, то није било масовно и нагло тровање, већ стално и постепено. Радило се о томе што су викендаши, свакодневно понеки, прскали воће неким од препарата отровним за пчеле. Иако воће није било у цвету, због недостатка воде пчеле су у јутарњим сатима сакуљале

росу са лишћа воћака и трава у воћњацима, на које су претходно падале капљице отровног препарата. На тај начин су стално, али не масовно троване, због чега никако нису достигале максималан развој.

У заштити од тровања могу се направити кардиналне погрешке. Затварање пчела ради заштите може бити мач са две оштрице, јер ако пчеле немају довољно ваздуха, добру вентилацију, може доћи до њиховог гушења. А могу се догодити и други киксеви, штетни по пчеле.

Једном приликом, неискусан у заштити, направио сам кардиналну погрешку. Најављено је запрашивање комараца, па сам свих 16 Д. Б. кошница у току ноћи пред најављено запрашивање унео у мрачну прохладну просторију. Поскидао сам кровове ради бољег довода свежег ваздуха кроз вентилациону мрежу. Међутим, због временских прилика запрашивање није вршено најављеног дана, па ни следећег. Бојећи се да ће пчеле угинути од жеђи и топлоте, ја сам их трећег дана неколико пута попрскао водом, сматрајући да је то добро. Али тиме сам пчеле само више узнемирио, па су оне у кошницама још повећале температуру, тако да се у три најјаче заједнице саће са медом срзало, пчеле су се умазале медом и у њему подавиле.

Важан је помена још један случај тровања, о коме, верујем, велики број пчелара мало зна. Један мој пријатељ набавио је две кошнице и "припремио" их за насељавање, те тако припремљене донео на мој пчелињак, јер сам обећао да ћу му дати ројеве. Истог дана кошнице смо населили са два роја, једноставно стресањем свих пчела из мојих кошница заједно са матицом, на чије смо место поставили његове. То смо радили у предвечерњим сатима и одмах горе ставили хранилицу са сирупом, поклопили и отишли.

Трећег дана дошли смо обојица, погледали на лета, а из кошница ниједна пчела да се појави. Одмах смо једну отворили, хранилица је била празна, градња саћа започета, али пчела није било. Само на десетак квадратних центиметара саће је било залежено, на њему матица и 50-60 пчела. Исто је стање било и у другој кошници. Али где су пчеле? Сматрали смо да су прешле у друге кошнице, па на друге околности нисмо ни обраћали пажњу.

Поново смо населили обе кошнице, затворили лета и пренели их у село на удаљеност од око седам километара.

После три дана опет смо дошли да погледамо пчеле. Ситуација је била иста: пчеле нису излетале из кошница. Али испред њих запазили смо по башти мртве пчеле. Отворили смо кошнице – све је било као и приликом претходног насељавања. Обојица смо ћутећи размишљали шта би то могло да се догађа. Више нисмо помишљали на поновно насељавање, али нас је мучио узрок угинућа свих пчела, осим матице са пратиљама.

Некако изненада сетих се да сам некада у рупу коју је избушио црв у вратима куће сипао контактни инсектицид "ксилолин". Чим сам се тога сетио, упитао сам пријатеља да ли можда није изнутра нечим мазао кошнице, или је пак њихов претходни власник држао неки отров. Пријатељ се лупи по челу и рече: "Па да, ја сам подњаче мазао ксилолином да бих их заштитио од црва." Тиме је све било разјашњено: свака пчела која је хтела да излети из кошнице нагазила је на подњачу и одмах се отровала, успевши само да излети из кошнице.

ПЧЕЛИЊАК, ИЗВОР МОГ ЗДРАВЉА И РАЗОНОДЕ

Само онај ко се не бави пчелама, ко их добро не познаје, не зна како је лепо дружити се са њима и какве нам благодети оне пружају. Много се дана може провести на пчелињаку уживајући у лепотама природе, сунца, зеленила и цвећа, ваздуха пуног кисеоника.

Као некада на сеоским мобама при подизању куће, при жетви пшенице, берби грождја, тако најчешће бива и код многих пчелара када се врга мед. Па и то је берба – убирање плодова, али не са класја пшенице, са ластара винове лозе, са грана плодне воћке, него плодова цветова који луче слатке сокове – нектар, што га пчеле доносе у кошнице и прерађују у мед, који ми узимамо.

И увек када се врга мед, било на пчелињаку или код куће, сваки пчелар је пун задовољства. Ипак, најлепше је када се то ради на пчелињаку, у природи пуној зеленила и цвећа, где се дише пуним плућима и удише чист ваздух пун кисеоника, помешан са мирисом свежег меда, цветног праха, воска и прополиса. Истина је да се на пчелињаку може добити и понеки убод пчела, али многи не знају да, без обзира на то што мало боли, убод пчела неким добро дође. А не треба се љутити на пчелу ако нас боцне. Неће она убости ако је не повредимо, ако не дирамо у њен стан, у њено добро што је она својим радом створила. Па да ли има животиње или човека који неће реаговати у циљу самоодбране? Зар ми не реагујемо срдито ако нам неки нежељени гост, допов или насилник упадне у стан?

Не могу рећи да пчеле не гајим због меда. Јесте, ја сам мед још пре него што сам се почео активно бавити пчеларењем веома ценио и као храну, послатицу и лек. Али мед и друге пчелиње производе могу користити и користе многи који не гаје пчеле, што је добро, који можда у животу нису били на пчелињаку

да уживају у том пријатном амбијенту, који и не познају тог малог али племенитог инсекта. Они, са сигурношћу могу рећи, користе само део благодети које нам природа пружа преко пчела. А много шта се још може искористити.

Колико бављење пчелама утиче на мој живот, моју психу и уопште на моје здравље – не могу описати. Ја се на пчелињаку изврсно осећам, тамо сам чео и весео, не осећам умор, без обзира на то колико и шта на пчелињаку радио.

Погледам ли око себе, највећи број мојих вршњака, који су прешли седамдесету, више нису живи, а онај мали број који је у животу махом је ороноуо, болестан и неспособан да ради било какав тежи посао. Ја са својих седамдесет шест година још увек много радим, не само на пчелињаку него и на другим, често веома тешким пословима. Кажем то да не би ко помислио да сам физички очуван и виталан због тога што у животу нисам много радио, што ми је живот био удобан, што сам живео у изобиљу. Напротив, мој живот је био доста тежак.

Моје детињство, као и многе сиромашне сељачке деце за време Краљевине Југославије, било је тешко. Живело се слабо се хранећи а много радећи по сунцу, по невремену, како лети тако и зими. Још као дечак, када бих дошао из школе, морао сам да чувам стоку, носећи са собом ђачку торбицу са таблицом (плоча на којој се писало), писаљком и читанком. Већ по навршеној дванаестој години, чим сам завршио четврти разред основне школе, следовала ми је мотика за копање, са родитељима и браћом већ сам жњео пшеницу, а у јесен, најчешће по киши и блату, па некада и мразу, брао сам кукурузе. Напунивши петнаест година, морао сам обављати и многе тешке послове, да би смо имали средстава за живот, јер је осам јутара земље за нашу седмочлану породицу било недовољно за живот. Када је у нашем атару вршена мелиорација и комасација, свакодневно сам с оцем и старијим братом у току зиме одлазио на копање канала. Тежак посао, а исхрана слаба. Месо се јело само недељом, празником, као и најобичнији колачи, врло ретко слатки, јер се шећер куповао на коцке по десет комада. Као шеснаестогодишњак сам сам орао земљу, извозио стајњак и радио све друге тешке

послове, јер је старији брат отишао на служење војног рока, а отац на војну вежбу.

Дође Други светски рат, који никоме није донео добро, па ни мени. Радило се много, а живело у страху и немаштини. Крајем 1942. године све младиће мојег годишта усташе покупише и поведоше на присилни рад у Немачку. Симулирајући болест, пошло ми је за руком да ме оставе у тзв. Независној Држави Хрватској на сечењу шуме. И већ за две недеље успео сам да се вратим у своје родно место и придружим се партизанима.

Како је било ратовати по брдима и шумама Босне – тешко је описати. Гладовало се најчешће, а свакодневно покрети и борбе, па и зими по снегу, а ми боси и слабо одевени. Пред саму Шесту офанзиву, пошто нисмо имали обуће, добили смо комад говеђе или коњске сирове коже од које смо направили обућу (ми смо то звали "врце"), тј. њоме смо увили ноге и везали канапом. Био је снег а ми у маршу. Након два дана ојужи (отопли), снег се поче топити, а наше "врце" се расквасише и расплинуше, па ми остадосмо боси. Али пошто два дана ништа нисмо јели, остависмо "врце" да бисмо их касније појели испечене негде на ватри.

У предвечерје стадосмо да се одморимо. Наложисмо ватре и наше "врце" стависмо на "роштиљ". Печена говеђа кожа, "врца", била нам је права посласаница, као печење, иако смо је више полуживу гутали него жвакали. Одмор не потраја два-три сата; када се добро смркло, кренусмо даље. Притисну хладноћа, а барице настале од отопљеног снега на путу замрзнуше се. Али лед под нама и ногама коња попуца, пут постаде као присут излупаним стакленим флашама. Звезде су трепериле, небо без облачка, а што ближе зори, то комади излупаног леда оптрији и чвршћи, режу стопала босих партизана. Да бисмо сачували ноге, секли смо ћебад и комадима увијали и везивали стопала. Али закратко. Лед исече и канапе и комаде ћебади, а ми опет остадосмо боси. Пуних девет дана ходали смо боси и по снегу и мразу, када је температура ваздуха ноћу падала на минус 15°C. Ноге су многим били исечене, али крв није истисцала, јер су је заустављали лед и снег.

Било је још много сличних ситуација током тог рата.

Ове доживљаје изнео сам да би се видело колико ми је могло бављење пчелама, јер, без обзира на све ратне тегобе, без обзира на ходање босим ногама и у оскудној одећи по снегу и мразу, откако се бавим пчелама, откако ме пчеле убадају, реуматичних проблема немам.

Али не помажу ми само убоди пчела. Изнећу неколико карактеристичних примера директне користи од пчела и њихових производа за моје здравље. Материјалну корист, финансијски ефекат пчелињака не износим, иако су приходи од пчелињака значајни у кућном буџету. Они далеко премашују моја пензионерска примања.

Пре тринаест година, тачније 1984. године, имао сам великих проблема са простатом. Нисам могао никуд из стана, јер сам сваких пола сата морао у WC. Са мокраћом сам избацивао крв. Употреба лекова није помогла, па сам добио упут за лабораторију и специјалисту уролога. Лабораторијски налази су били позитивни, тј. указивали су на постојање болести. Ја се тада сетих књиге Н. П. Јојриша *Пчеле крилатији фармацеутији* и прочитах шта каже француски научник Ален Каја о простати. Одмах, истог дана, када сам добио лабораторијске налазе, била је среда, почнем с употребом цветног праха, три пута на дан по једну кафену кашичицу. Уролог је видевши лабораторијске налазе почео припрему за рендгенско снимање и операцију. Припрема је трајала три дана, петак, субота и недеља. У понедељак је извршено рендгенско снимање, али зачудо на снимку се ништа није видело. Лекар уролог се нашао у недоумици, сам себи наглас говори: "Како је то могуће да лабораторијски налази указују на обољење, а не види се ништа?" Поново ме је упутио у лабораторију и гле, сада су налази били негативни, тј. добри. Добро сам се и ја осећао, јер већ након два дана по узимању цветног праха тегобе су престале. Лекар је слегао раменима, рекавши ми да је добро, неће бити операције. "Али како је то могуће да за три дана тегобе нестану?", говорио је лекар. Ја му испричам шта пише Јојриш и шта о томе каже Ален Каја. Он одмахну руком рекавши: "Ах, то су бабљи лекови." Ја сам му на то одговорио да ни Јојриш ни Каја нису бабе, већ лекари-научници светског гласа.

Лекар ме потапша по рамену и рече: "Било како било, важно је да је вама добро." Од тада редовно користим цветни прах и тегоба са простатом немам.

Након четири године исто обољење имао је мој старији брат. Ја сам са женом био десетак дана одсутан, а по повратку кући сазнао сам од братовљеве кћерке, иначе лекара, да ми је брат у болници, треба да оперише простату. Ја јој испричах свој случај, раније јој о томе нисам говорио, и предложих да прво покушају са цветним прахом. Сложила се са мном, отишла у болницу где је већ био смештен мој брат и предложила лекару урологу да се операција одложи за недељу дана. Уролог је на то пристао. Ја сам дао цветни прах, који је брат одмах у болници почео да узима. Након недељу дана, уместо да оде на операцију, отпуштен је кући, јер упале простате више није било.

До мог обољења простате, док нисам почео користити цветни прах, свакодневно су ми пуцали капилари у носу, тако да ми је у току дана нос крварио по неколико пута. Од тада, после лечења простате, редовно сваког дана узимам по кафену кашичицу цветног праха, а крварења из носа више уопште нема.

Дуго година имао сам чир на дванаестопалачном цреву. Већ после Другог светског рата повремено сам имао болове, али нисам сматрао да је у питању чир, јер сам углавном користио незачињену храну и избегавао све друго што би доводило до стварања чира, а и болови су били слабијег интензитета и краће су трајали. Међутим, августа 1989. године из неких разлога дошло је до крварења. Ја нисам то озбиљно схватио, нисам се обраћао лекару ради помоћи, па трећег дана крварења, после пада у несвесно стање, хитно сам пренет у болницу, где сам одмах добио трансфузију крви и стављен на интензивну негу. На срећу, све се добро завршило, па сам десетог дана пуштен кући са упутом лекару специјалисти – гастрологу, који је требало да ми препише лекове ради побољшања веома лоше крв-не слике.

Гастролог, који ме је познавао и знао да се бавим пчеларством, рекао ми је отприлике овако: "Чика-Бранко, ја вама не бих преписао никакве лекове. Па ви сте пчелар. Вама нису потребни никакви лекови. Узимајте мед и цветни прах месец дана

па ми онда дођите са лабораторијским налазима крви. Да ли се слажете?" Ја сам га без речи послушао, отишао кући и наставио лечење медом и цветним прахом. Свакодневно сам узимао три пута на дан по кафену кашичицу цветног праха, а медом сам све заслађивао, уместо шећером.

Након месец дана извршена ми је лабораторијска анализа крви. Налазе сам однео лекару, који је, погледавши их, задовољно рекао: "Шта сам вам рекао? Нема бољег лека од природне хране, од меда и цветног праха." Јер налази су били одлични.

То је само неколико карактеристичних примера користи од мојих пчела. Да њих немам, да нисам пчелар, да немам свој пчелињак и да не користим пчелиње производе, вероватно би се све ово са мојим болестима друкчије завршило. И тврдим, докле год могу, бавићу се пчелама. Мислим, када не будем могао ма и мало радити са пчелама, биће то и крај мога живота.

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	9
УВОД	11
КАКО САМ И ЗАШТО ЗАВОЛЕО ПЧЕЛЕ	13
ШТА САМ МОРАО НАУЧИТИ ДА БИХ ГАЈИО ПЧЕЛЕ	20
А. ОСНОВЕ ПОЗНАВАЊА БИОЛОГИЈЕ ПЧЕЛА	20
Б. УПОЗНАВАЊЕ МЕДОНОСНОГ БИЉА И ЊИХОВОГ КОРИШЋЕЊА	21
В. УПОЗНАВАЊЕ ПЧЕЛИЊИХ БОЛЕСТИ	21
Г. УПОЗНАВАЊЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ ПЧЕЛАРЕЊА	23
ФОРМИРАЊЕ ВЛАСТИТОГ ПЧЕЛИЊАКА	24
АЛАТ И ОПРЕМА КОЈЕ КОРИСТИМ У ПЧЕЛАРЕЊУ	34
ИЗБОР МЕСТА И ЛОЦИРАЊЕ МОГ ПЧЕЛИЊАКА	36
ПОНЕШТО О МОЈОЈ ТЕХНОЛОГИЈИ ПЧЕЛАРЕЊА	40
МОЈ ПЧЕЛИЊАК У ПРОЛЕЋЕ	40
МОЈ ПЧЕЛИЊАК И ГЛАВНА ПАША	50
СЕОБА ПЧЕЛИЊАКА НА ПАШУ	57
ЈЕДАН ПРОПУСТ – МНОГО НЕВОЉА	68
ОДУЗИМАЊЕ, ЦЕНТРИФУГИРАЊЕ, ПАКОВАЊЕ И ЧУВАЊЕ МЕДА	71
А. ОСЛОБАЂАЊЕ МЕДИШНИХ ОКВИРА ОД ПЧЕЛА	71
Б. ОТВАРАЊЕ САЂА – СКИДАЊЕ МЕДНИХ ПОКЛОПАЦА	74
В. ВРЦАЊЕ (ЦЕНТРИФУГИРАЊЕ) МЕДА	77
Г. КАКО ПАКУЈЕМ И ЧУВАМ ИЗВРЦАНИ МЕД	78
КАДА САМ ДОБИО НАЈВИШЕ МЕДА ПО КОШНИЦИ	79
ПРОИЗВОДЊА МЕДА У САЂУ	86
ПРОИЗВОДЊА ВОСКА И ЧУВАЊЕ САЂА НА МОМ ПЧЕЛИЊАКУ	87
ЧУВАЊЕ САЂА	89
НА ПЧЕЛИЊАКУ САКУПЉАМ И ЦВЕТНИ ПРАХ	92
УЗГОЈ МАТИЦА НА МОМ ПЧЕЛИЊАКУ	97
А. ДОБИЈАЊЕ ЛАРВИ ИСТЕ СТАРОСТИ	103
Б. ФОРМИРАЊЕ ПРИХВАТНИХ ДРУШТАВА (СТАРТЕРА)	105
В. ПРЕСАЂИВАЊЕ ЛАРВИ	109
Г. УЗГАЈИВАЧКА ДРУШТВА	112
Д. ФОРМИРАЊЕ ДРУШТАВА ЗА ОПЛОДЊУ	118
Ђ. ОПЛОДЊИ МАТИЦА ПОКЛАЊАМ ПАЖЊУ КАО И УЗГОЈУ	123

КАКО ЧУВАМ РЕЗЕРВНЕ МАТИЦЕ	127
ЗАМЕНА И ДОДАВАЊЕ МАТИЦА ЗА МЕНЕ НЕ ПРЕДСТАВЉА ПРОБЛЕМ	129
ПАРТЕНОГЕНЕЗА НА МОМ ПЧЕЛИЊАКУ ИЛИ ЈЕДНО САЗНАЊЕ О ПОНАШАЊУ ПЧЕЛИЊЕ ЗАЈЕДНИЦЕ У КОЈОЈ СУ СЕ ПОЈАВИЛЕ ЛАЖНЕ МАТИЦЕ	138
ВЕОМА ЈАКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ СТВАРАМ ПОМОЋУ ДВЕ ИЛИ ТРИ МАТИЦЕ	140
РОЈЕЊЕ И РАЗРОЈАВАЊЕ ПЧЕЛИЊИХ ЗАЈЕДНИЦА НА МОМ ПЧЕЛИЊАКУ	154
ПАКЕТНИ РОЈЕВИ СА МОГ ПЧЕЛИЊАКА	159
ПРИПРЕМА ПЧЕЛИЊИХ ЗАЈЕДНИЦА ЗА ЗИМУ	166
УЗИМЉАВАЊЕ ПЧЕЛИЊИХ ЗАЈЕДНИЦА – ВАЖАН ЗАДАТАК НА МОМ ПЧЕЛИЊАКУ	174
ЗИМА НА МОМ ПЧЕЛИЊАКУ	181
ЗДРАВЕ ПЧЕЛЕ НАЈВАЖНИЈА МИ ЈЕ БРИГА	184
НЕПРИЈАТЕЉИ И ШТЕТОЧИНЕ ПЧЕЛА	191
ТРОВАЊЕ ЈЕ ПРОБЛЕМ САВРЕМЕНОГ ПЧЕЛАРСТВА ПА И МОЈ	196
ПЧЕЛИЊАК, ИЗВОР МОГ ЗДРАВЉА И РАЗОНОДЕ	201

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

638.1

РЕЛИЋ, Бранко

Мој пчелињак / Бранко Релић.- (2. допуњено изд.) - Београд :

Партенон, 1999 (Нови Београд : Меграф).

208 стр. : илустр.: 21 cm

Тираж 1000.

а) Пчеларство

ИД=79287820
